

Mati.

(Piše J. E. Bogomil.)

III.

Iz barake št. 6 so pač prihajali prijetni duhovi. Skozi odprta okna so se pa razlegali hrapavi glasovi slovenske narodne pesmi; slišalo se je glasno govorjenje in vpitje. Sempatja so prihajali na Petrova ušesa hreščeči akordi že precej pokvarjene harmonike.

»Danes je prvi plačilni dan, prve denarje si zaslužil, Peter! Ali stopiva na en polič?« nagovoril je Tomanov Jože svojega spremljevalca, ko sta šla mimo barake št. 6.

»Pojdiva kar do naše barake. Prve denarje sem sicer zaslužil, a še danes jih bom poslal domov.«

»Saj jih jutri še tudi lahko pošlješ. Pojdi! Prvi zaslužek se mora zamočiti, da se boljše prime.«

Peter se je obotavljal, Jože ga je pa kratkoinmalo prijel za roko in ga potegnil v gostilno, ki je bila v baraki št. 6.

Prvič v svojem življenju je bil Peter v gostilni, da je namreč jedel in pil za svoje denarje. Zato je bil pa nekako bojazljiv, kakor je sploh vsak začetnik. Tomanov je bil pa že čisto domač. Zato je on naročal zase in za Petra.

»Plačal boš pa danes ti, Peter, zato ker si prvič v gostilni.«

»Vsak pol bova plačala, ali ne?«

»Ne, ne, Peter! To ni tako. Danes moraš ti plačati za oba. To je taka postava. Drugič bo pa vsak sam zase.«

»Čudna postava,« je zamrmral Peter in res plačeval, Tomanov je bil pa vesel, da se je enkrat zastonj najedel in napil na račun nikjer zapisanih, pa vendar veljavnih postav.

Drugi dan je pa Peter poslal materi prvih trideset kron in v pismu je omenil, da je to prvi zaslužek za prve domače potrebe, drugič bo pa poslal še več, ker bo zmeraj več dela in zmeraj več zaslužka.

Bendač je bil pa hud, da se je Peter brez potrebe mudil v gostilni. Njegovo načelo je bilo: delati in varčevati. Zato greš v tujino, da kaj prislužiš, ne pa zato, da vse poženeš po grlu. Kdor misli tukaj dobro živeti in po gostilnah zapravljati svoj zaslužek, ta bo šel prazen nazaj, kakor je prazen prišel sem.« Tako je mož počasi in previdno obiral Slakovega Petra.

»Saj ni tako hudo, oče, kot vi mislite. Saj sem tudi materi precej poslal.«

»Fant, ti še ne poznaš ne sveta, ne samega sebe. Enkrat si šel v gostilno, za enkrat pride dvakrat in trikrat in štirikrat in tako dalje bo. Tega se človek navadi. Pa kako hitro! Odvadi se pa silno težko.«

»Ne bodite hudi, oče.«

»Saj nisem hud; povedati ti pa le moram, kar ti gre.«

Ta dan je šlo delo Petru bolj slabo od rok. Na vse je bil jezen: nase, na Tomanovega in na Bendača. Zakaj je bil jezen nase, pravzaprav ni vedel; na Tomanovega se je pa jezil, ker je za njegove denarje jedel in pil; na Bendača pa, ker ga je svaril, da je šel v gostilno, ko je vendar šel za svoje denarje in ne za Bendačeve.

»Vsak bo že gospodaril nad mano, kakor se mu bo poljubilo,« se je jezil Peter. »To ne gre in ne more iti. Sam svoj gospodar hočem biti. Še bom šel v gostilno, in če se Bendač na glavo postavi. Tomanov pa za moje denarje ne bo več jedel ne pil. Pojdite se kadi, postavite! Kdo jih je dal!«

Slabe volje je bil Peter tisti dan. Glava ga je bolela, roke je pa imel trde in tuje. Pa ta strašna žej!

Ali vseeno bo še šel v barako št. 6. Tam je doma veselje, zabava, petje. Tam je prijetna tovarišija. Tam izveš vse mogoče novice. In vse to za male denarje: toliko plačaš, da te ravno vun ne vržejo. Bendač se bo pa seveda jezil. Naj se le — se bo že naveličal.

Večkrat je Petru pot tako nanesla, da je prišel mimo barake št. 6, in izkušnjava je bila tudi že tu.

»Le noter, le noter!« so ga klicali tovariši. Ali naj se jim ustavlja? Ali naj ga imajo za skopuha? Ali naj se jim zameri? Le noter!

Posebno ena reč je vlekla Petra v gostilno. V gorenjem kotu so se zbirali možje in fantje, njegovi delovni tovariši, in igrali za denarje. Kadar je bila igra končana, je pa pospravil eden precejšen kupček denarja — — Kako je to prijetno!

»Sedaj šele vidim, kako lahko človek hitro obogati. Samo če znaš dobro igrati, pa imaš kar dvojen zaslužek naenkrat.«

Željno in pazljivo se je oziral Peter na igralsko mizo.

»Kaj bi dal,« si je mislil, »če bi jaz znal takole igrati! Moram se naučiti. — Vidiš ga no, že zopet je dobil! — Kdor zna, ta pa zna. Moram znati tudi jaz, pa je. Nekaj bom prislužil, nekaj bom priigral, in denar mi bo kar rasel v roki. Pa kako hitro bi šel lahko domov, k materi, ki me gotovo težko pričakuje.«

»Peter, ti vidiš samo eno stran igre,« mu je govoril notranji glas. »Ti vidiš samo tistega, ki dobi. Poglej pa, koliko jih je, ki pri igri vse izgube. In teh je zmeraj več kakor prvih.«

»Toda ali moram ravno jaz izgubiti?« se je tolažil Peter. »Kdor zna igrati, ne bo izgubil. In jaz hočem znati!«

Čim dalje bolj je motil in begal izkušnjavec ubogega neizkušenega Petra in ga zapletal v goste mreže pohlepnosti in dobičkaželjnosti — dokler ga ni popolnoma zapletel vanje.

IV.

Robidar je vzel Petra v igralsko šolo in mu podajal nauk za naukom, kako treba igrati in kdaj treba igrati, da bo več dobička. Seveda nauk ni bil zastonj — Peter je moral ta nauk precej drago plačati.

Tako! Sedaj pa že znaš. Sedaj bomo pa poizkusili zares. Zvečer po delu, veš.»

Lepo izpričevalo je dal Robidar svojemu najnovejšemu učencu. Od tistega dne je prihajal Peter še večkrat v gostilno na št. 6, odtam pa pozno zvečer v svojo barako, kjer ga je njegov vodja Bendač z vedno večjo nevoljo sprejemal.

»Ti, snoči je bil pa pri nas zopet vihar,« je pravil Peter nekega dne Robidaruju.

»Kaj pa je bilo?«

»I, saj veš. Naš stari se je zopet razjezil.«

»Že razumem. Ali si norec, da ga poslušáš? Jaz bi ga že ne.«

»Kaj hočem! Z njim sem prišel semkaj, z njim moram zopet domov. Sam pa ne znam nikamor.«

»Ali je zate samo Bendač na svetu?«

»Hm!«

»Hm! Pusti ga, pravim, pusti ga, starca čemernege.«

»Če bi le mogel!«

»Mogel?« Ali ima on kaj govoriti? Ali mar njemu služiš?«

»Tisto ne, ali —«

»Ali, ali . . . Peter, ti si osel. Pridi v našo barako.«

»Ali smem? Kako bi rad!«

»Zakaj ne!«

»Torej pridem. Še jutri pridem.«

»Tako je prav. Peter, ti boš naš in samo naš.«

Drugi dan se je Peter res preselil. Zapustil je svoje tovariše, pustil sitnega Bendača in šel k prijaznemu in dobrohotnemu Robidaruju. Zaman ga je poizkušal pregovoriti Tomanov, brezuspešno se je trudil Bendač: Peter je ostal pri svojem sklepu in pri svoji trmi.

»Povem ti, fant, da ti bo še žal,« se je poslovil Bendač od njega.

Peter pa je pričel tisti dan novo, nadepolno življenje: čez dan pri delu, ob prostem času pa večidel pri igri. Njegovo srce je pa upalo in sanjalo o bogastvu . . .

Toda — — —

»Mati, naš je danes pisal. Pa tudi poslal je nekaj. Kaj pa vaš Peter?«

»A, ti si, Bendaška. Naš že dva meseca nič ne piše. Prav skrbi me. Ali vaš nič ne piše o njem?«

»Prav nič ne. Na, saj lahko prebereš.«

Počasi bere Slakova mati pismo, da izve, kako se godi domačinom v tujini, da morda le najde kako besedico o svojem sinu. Ali zastonj — pismo molči.

»Pa res nič ne piše. Koliko je pa poslal?«

»Petdeset kron.«

»Lahko si jih vesela.«

»Vsaj za največje potrebe bodo prav prišle. Pa z Bogom, mati.«

Soseda odide, materine misli pa pohité v daljavo na Tirolsko, kjer biva njen Peter. O, mati, ko bi ti vedela, kaj tvoj Peter dela, od žalosti bi se razjokala ... (Dalje.)

Pomladni vihar v gozdu.

V zgodnjem jutru že je sijalo solnce toplo kakor v poletnih dneh. Ni bilo čuti ni sapice. Gori na modrem nebu so se zbirali beli oblaki, se razpuščali in zopet strinjali na drugem mestu. Težak in soparen je bil ta vzduh.

K poldnevu je zasijalo solnce še topleje. Zdajinzdaj ga je zastrla senca meglic, a le za kratek hip. Jadrno so hitele dalje in se priklopile drugim. Vrhovi drevja so šumeli. Pihal je hladilen vetrič, donašajoč s seboj vonj cvetja. Vedno temneje so se strinjali na nebu oblaki, močnejše in močnejše so šumeli vrhovi listovcev v rastočem pišu. Stemnilo se je. Veter je neusmiljeno lomil suhe vejice in mlade lističe ter jih v vrtincu raznašal okrog. Padale so prve deževne kaplje na listje vrhov, ki jim je še zabranjalo dostop do tal. A tam zunaj na prostem robu gozda ni bilo več odpora vodenemu curku. Gosto je padal naliv izza bežečega oblaka — in vendar s svetlobnim svitom. Od nekje izpod goste megle se je utihotapil solnčni žarek in tvoril v deževnem ozračju bleščeči trak, kakor da bi se bile v hipu strnile padajoče kapljice v same bisere.

Vedno bolj je deževalo. Slaboten svit je naposled posijal in iz daljave se je začulo grmenje. V šumečem jadikovanju, pred uničujočim viharjem je otožno šustel gozd. Blíže in blíže je prihajal grom. Zabliskalo se je, zasvetilo, sledil je ognjen trak. Udarila je strela v gozd. Rumen ko zlato klasje se je hipoma vzdignil plamen gorečega drevesa v temno deževno ozračje, se udušil v dimu in ugašal v padajočih deževnih curkih, še preden je utihnil gromovni odmev za gorami.

Blisk je sledil blisku. Grom in njega odmev se je čul kakor rjojenje dveh levov, ki si odgovarjata v boju vetrov. A pojemal je in se oddaljeval. Le dež je padal uro za uro. Postajalo je zopet svetleje, kakor da se dani k jutru. Zašumelo je iznova v ozračju, zašustelo je v lesovju in na tleh, — vse je pobelila toča v plesu vrtinca, tako močno padajoč, da je bilo celo pre-slišati oddaljajoči se grom. Naposled je toča prenehala ...

Nastopal je večer, hladen, poživljajoč večer. Nad gorami so se vzpenjali oblaki liki obzidju. In zemlja: Izgledala je kot bahava pomlad, ki si je nadela zimsko odejo. Med točo po tleh pa — zeleno, neusmiljeno zbito listje bukovcev, ki jim je vihar opustošil zelenje vrhov.

Blede meglice so se vzdigale iz gozda, plule nad njim, kakor bi bilo v njega osrčju sto pogorišč skritih, ki se izdajajo v dvigajočem se dimu meglic. — Iz gora so prižuboreli virčki, potočki. Hlastno jih je vsrkavalo